

Julian Sulowski

"Politisches Lernen in der
Grundschule : Unterrichtsentwürfe
für acht- bis zwölfjährige", Paul
Ackermann, München 1973 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 45/4, 252-253

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nauczanie religii w szkołach RFN nie może być areną służącą do kościelnej indoktrynizacji, ani też państwową pomocą służącą Kościołom do utrzymania lub zdobywania wyznawców. „Nauczanie religii musi się dostosować do problemów, pytań i potrzeb uczniów oraz szkoły” (s. 127).

Nie oznacza to, jego zdaniem, rezygnacji z wychowania religijnego, lecz ze stosowania przymusu religijnego i manipulacji młodym pokoleniem za pomocą religii (s. 129). Nauczanie religii powinno być, jego zdaniem, pojmowane jako służba Kościoła wobec szkoły na równi ze służbą państwa wobec szkoły. Kościół bowiem ma, zdaniem ewangelików, dwa równorzędne zadania: głoszenie orędzia o zbawieniu oraz służbę światu w różnych instytucjach, jak orzekła światowa konferencja Kościołów w New Delhi w r. 1961. Toteż według ewangelików służba Kościoła wobec szkoły odpowiada duchowi Ewangelii. W tym też duchu Kościół powinien się zgodzić na współpracę w szkole z innymi grupami światopoglądowymi, aby młodzież mogła dokonać rzeczywistego wyboru przekonań.

Nauczanie religii ma służyć młodemu człowiekowi także jako pomoc w dochodzeniu do pełnej dojrzałości ludzkiej. W tym punkcie R. Wein nie pomija osoby Chrystusa. Poza Nim bowiem nie można znaleźć wzoru w pełni wolnego i dojrzałego człowieka. Tym samym ukazuje się, jego zdaniem, niewystarczalność jedynie pedagogicznego uzasadnienia nauki religii. Ona musi być uzasadniona teologicznie, ponieważ chodzi tu o prawdę na płaszczyźnie religijnej. Stąd też R. Wein opowiada się za nauczaniem wyznaniowym, byleby uczniowie starszych klas szkół średnich mieli swobodę uczęszczania na lekcje różnych wyznań według własnego uznania.

Książka nie przedstawia rewelacji dla specjalistów. Jej adresatami są wszyscy obywatele RFN zainteresowani reformą szkolnictwa. Niemniej mogą z niej skorzystać także zainteresowani wychowaniem i nauczaniem teoretycy innych krajów.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Paul ACKERMANN, *Politisches Lernen in der Grundschule. Unterrichtsentwürfe für acht- bis zwölfjährige*, współautorzy: Hans-Jürgen Brandt, Barbara Heinrich, Günter Müller, Meinhild Schäffler, Julia Schwenk, Gerd Wohler, München 1973, Kösel-Verlag, s. 168.

Badania socjologiczne potwierdzają prawdę, że postawy społeczne i wzorce postępowania zaczynają się formować już w dzieciństwie. Czynnikiem decydującym w tym procesie jest środowisko, zwłaszcza rodzina, środki społecznego przekazu i inne determinanty socjalizacji.

W swoim najbliższym środowisku dziecko uczestniczy bezwiednie w konfliktach społecznych i politycznych. Zdaniem P. Ackermanna jednym z podstawowych zadań szkoły jest nauczanie dzieci rozróżniania konfliktów i konstruktywnego przezwycięzania ich. Gdy szkoła nie wywiązuje się z tego zadania, wówczas zachodzi niebezpieczeństwo, że współczesne narzędzia manipulacji społecznej wytworzą w świadomości dzieci postawę obojętności na wszelkie konflikty, wyrabiając w nich przekonanie, iż wszystkie konflikty są jednakowe, a stan swoistego „zorganizowanego zagrożenia” jest konieczny.

W oparciu o badania Ackermann stwierdza, że szkoła RFN dotychczas zaniedbywała wychowanie dzieci do budowania pokoju, chociaż badania uzdolnień dzieci potwierdzają, że dzieci w wieku 8 do 12 lat potrafią zrozumieć nawet stosunkowo złożone procesy społeczne i polityczne. Przyczyną tego zaniedbania był zapewne brak pomocy dydaktycznych dotyczących wychowania do pokoju. Lukę w tej dziedzinie ma wypełnić niniejsza książka, napisana przez zespół przy Wyższej Szkole Pedagogicznej w Reutlingen pod kierun-

kiem profesora Pawła Ackermann'a, który napisał rozdział wprowadzający. Następne rozdziały (jest ich pięć) zawierają interesujące modele lekcji, których wartość podnosi fakt, że przeszły one próbę pracy z dziećmi. Modele te odnoszą się do takich tematów, jak społeczne wyobrażenie wartości, społeczna rola pici, rola telewizji, reklamy oraz role społeczne nauczycieli i uczniów. Każdy z modeli poprzedzają zwięzłe wprowadzenia teoretyczne.

Chrześcijanie mają być ludźmi „czyniącymi pokój”. Dlatego książka ta może okazać się pomocną także dla tych, którzy zajmują się programowaniem katechizacji oraz układają modele katechez w podręcznikach dla katechetów i jednostek tematycznych w podręcznikach dla dzieci.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa